

DİCLE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER MESLEK YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİNİN MUHASEBE MESLEK ETİĞİ ALGILARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

A RESEARCH ON PERCEPTIONS OF ACCOUNTING PROFESSION ETHICS OF
STUDENTS OF VOCATIONAL SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES AT DICLE
UNIVERSITY

Hasan ARSLAN¹ - Kadir GÖKOĞLAN² - Mustafa BULUT³

Öz

Muhasebe mesleği, gün geçtikçe gelişen teknolojik gelişmelere ve sürekli kendini yenileyen ekonomik faaliyetlere ayak uydurabilmesi mesleki etik ilke ve kurallara bağlılığın sağlanmasıyla gerçekleşecektir. Şeffaflık ve doğru bilgi iletimi açısından önemi büyük olan mesleki etik ilke ve kuralların meslek mensupları tarafından doğru algılanması ve uygulanması arzulan bir durumdur. Şeffaflık ve doğru bilgi iletimi açısından önemi büyük olan mesleki etik ilke ve kuralların, meslek mensupları tarafından doğru algılanması ve uygulanması arzulan bir durumdur. Bu çalışma, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Muhasebe ve Vergi Uygulamaları ile İşletme Yönetimi öğrencilerin muhasebe meslek etiği algılarını ölçmek amacıyla 5’li Likert yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma sonucunda, öğrencilerin mesleki etik ilke ve kurallara uyum ve uygulamaları konusunda kararsız oldukları tespit edilmiştir. Ayrıca meslek mensuplarının etik ilke ve kurallara gereken önemi vermediği, ilgililerin mesleki eğitim ve seminerleri yeterli düzeyde gerçekleştirmediği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe, Etik, Muhasebe Meslek Etiği

JEL Kodları:M40, M41, M49

Abstract

Accounting profession, keeping up with the technological improvements which develop day by day, will be achieved by ensuring professional ethics and the commitment to the rule. It is desirable that professional ethics principles and rules, which are so important because of transparency and given exact information, should be correctly perceived and applied by professionals. The aim of this research is conducted with the 5-point Likert method in order to measure the perceptions of accounting profession ethics of Accounting and Tax Applications and Business Administration students of Dicle University Social Sciences Vocational School. As a result of this study, it has been determined that the students are indecisive about the matter of whether the members of the profession obey and perform professional ethics principles and rules or not. In addition to this, it has been determined that professionals do not give enough importance to ethical principles and rules, and profession chambers do not apply enough professional training and seminars.

Keywords: Accounting, Ethics, Accounting Profession Ethics

¹ Yrd. Doç. Dr., Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler MYO, hasan.aslan@dicle.edu.tr

² Öğr. Gör., Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler MYO, kadir.gokoglan@dicle.edu.tr

³ Yrd. Doç. Dr., Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler MYO, mbulut@dicle.edu.tr

1. GİRİŞ

Etik, her meslek grubunda bir zorunluluk, istihdam ve çalışma ortamlarında dikkate alınması gereken bir konudur. Eğitim ortamları özellikle üniversitelerin, öğrencilerin geleceği üzerindeki yüksek etkisi ve toplumu daha gelişmiş düzeye çıkarma konusundaki kritik görevi nedeniyle, bu ortamlarda mesleki etiğini tanımanın ve gözlemlemenin önemi artmıştır. Etik kurallar mesleğin kamuoyunu, müşterilerin sorumluluklarını, gerçekleştirilen faaliyetlerin bütünlüğü ve itibarının korunmasını sağlayan geleneksel bir araç olarak görülmektedir.

Çalışma öncelikle etik, meslek etiği, muhasebe meslek etiği ve literatürde meslek etiğine yönelik çalışmaların tanımlanması ve öneminin belirlenmesinden sonra meslek yüksekokulu öğrencilerinin meslek etiğini nasıl algıladıklarını belirleyen analizler gerçekleştirilmiştir. Son olarak elde edilen bulgular neticesinde sonuç kısmı oluşturulmuştur.

Gerçekleştirilen bu çalışmayla muhasebe meslek etiği ilke ve kurallarının öğrenciler tarafından algılanışı, etik ilkelerin muhasebe mesleğinde uygulanabilirlik düzeyini ve muhasebe mesleğindeki etik sorunlarını gündeme getirilerek mesleki eğitime verilmesi gereken önemin vurgulanmasına yardımcı olmayı amaçlamaktadır.

2. ETİK VE MESLEK ETİĞİ

Özellikle Enron, Lehman Brothers ve Parmalat'ın olaylarından sonra etik kavramının önemi artmaya başlamıştır. Bu kurumsal skandalların ardında, birçok şirketlerdeki etik ve yönetim faaliyetlerinin gözden geçirilmesi istenilmiştir. Kurumsal skandallar ve kötü idare konusundaki tartışmanın merkezinde, bu talihsiz olayların, etik açıdan yetiştirilen bir işgücüne ve çevreye sahip olmalarından kaçınılacağı ya da en azından azaltılmış olabileceği konusu yer almaktadır (Ghazali ve Ismail, 2013:281).

Etik, insan davranışının ahlaki değerinin ve onu yöneten kuralların felsefi çalışmasıdır. Pratikte toplum için normatif davranış kurallarına ve ahlaki önemi olan toplum içerisindeki konuların farkındalığına ilişkindir. Etik, özellikle toplumda sosyal sorumluluk taşıdığı düşünülen belirli gruplarla ilişkilendirilmiştir (Grimshaw, 2001:43). Türk Dil Kurumu etik kavramını "çeşitli meslek kolları arasında tarafların uyması veya kaçınması gereken davranışlar bütünü" olarak tanımlamaktadır (Türk Dil Kurumu, 2017).

Etik, bazen belirli bir anda belirli bir grupta geçerli olan, değerlendirme, eylem, davranış ya da davranış normları sistemlerini belirtir; değerlendirmeler, eylemler ve kişilerin diğer bireylerle olan ilişkilerinde davranışlarını belirlemesi beklenir. Bunlar, belirli bir grup ya da kültürde belirli bir anda hakim olan, "iyi" ve "kötü" neyin varlığı ve genel olarak ne yapması gerektiği ya da yapılmaması gerektiği ile ilgili yaygın, canlı, yazılı olmayan kavramlardır (Kuçuradi, 2006: 71).

Muhasebe mesleği, şirketlerin ve toplumların "ahlaki ajanları" olarak görülen muhasebeciler ve denetçilerle ahlaki davranışa dayanır (Schweiker,1993: 232). Etik kuralları önemli bir araç olmasına rağmen, meslek mensupları bu kurallara uyacaklarını garanti etmez. Daha da önemlisi, etik ve etik davranışı ahlaki mantıkla desteklediğinin farkına varılmasıdır (Jackling vd., 2007: 931).

Meslek mensupları genel olarak belirlenmiş kurallar çerçevesinde ne yapması gerektiğinin belirlendiği ve sadece işin teknik özelliklerinin dikkate alınmadığı işi yapan veya işin sunulduğu kitlenin ahlaki kuralları ve değerleri ile direkt olarak ilgilidir (Vural ve Coşkun, 2011: 70). Ayrıca, mesleki davranışla ilgili neyin doğru, neyin yanlış, neyin haklı, neyin haksız olduğu hakkında inançlara dayalı ilkeler ve kurallar topluluğudur (Selimoğlu, 1997: 146). Mesleki etik, açıkça bir takım ahlaki kurallar ve mesleki uygulamanın kuralları olarak da tanımlanmaktadır (Frahani ve Farahani, 2014: 2086).

3.MUHASEBE MESLEK ETİĞİ VE LİTERATÜR TARAMASI

Muhasebecilerin hissedarlara, alacaklılara, çalışanlara, tedarikçilere, hükümete, muhasebe mesleğine ve genel olarak kamuya karşı yükümlülükleri vardır; bu nedenle, muhasebe meslek mensupları sorumluluklarını her daim hatırlamak zorundadırlar. Etik, muhasebeciler tarafından sağlanan bilgilere ihtiyacı olan bilgi kullanıcılar için önemlidir. Etik, herkese işgücünün güvenilir olduğunu bildiren resmi bir yöntem olarak görülmektedir (Mahdavikhou ve Khotanlou, 2012: 1319).

Muhasebe meslek etiği, muhasebe meslek mensuplarının mesleğin itibarının artırılması, mesleğe olan bağlılığın, özenin, doğruluğun, dürüstlüğün ve tarafsızlığın sağlanması amacıyla gerçekleştirilen faaliyetler bütünüdür. Kısacası, muhasebe etiği, muhasebecilerin erdemlerinin geliştirilmesi ve faaliyetlerinin insanlaştırılması anlamına gelmektedir (Stonciuviene ve Naujokaitiene, 2013: 107).

Muhasebe meslek etiği, muhasebe meslek mensuplarınca gerek faaliyetlerin yürütülmesi sırasında gerekse herhangi bir sebeple mesleki faaliyetin yürütülmediği durum ve dönemlerde, kanunlara uygun işlemlerin yapılması yanında toplumun değer yargılarına da önem verilerek güvenilir bilgilerin topluma sunulması ve müşteriler, toplum, meslektaşlar ve ilgili meslek kuruluşları ile olan ilişkilerde uyulması gereken kurallar bütünüdür (Daştan, 2009:31). Özellikle muhasebe meslek mensuplarının gerçekleştirdikleri faaliyet sonuçlarından doğrudan ve dolaylı olarak etkilenen bilgi kullanıcıların oldukça fazla olması sebebiyle meslek etiğine yaklaşımlarında daha titiz ve dikkatli bir tutum ve davranış izlemelerini gerekli kılmaktadır (Aymankuv ve Sarioğlan, 2005: 30).

Muhasebe meslek etiği üzerinde pek çok araştırma yapılmıştır. Bu araştırmalar tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1: Literatürdeki Meslek Etiği Çalışmaları

<i>Meslek Etiği Konuları</i>	<i>Çalışmalar</i>
<i>Etik Kurallarının İşleyişi</i>	Parker, 1987; Ziegenfuss, Singhapakdi, 1994; Özoçak ve Baş, 2001; Bakar, Saat ve Majid, 2003; Mele, 2005
<i>Mesleki Ahlak Kurallarının Uygulanmasında Bağlılık</i>	Homer ve Steneck, 1989; Arthurs, 1970; Ponemon, 1990; Preuss, 1998; Thorne, 2001; Velayutham, 2003; Kaciuba, 2012
<i>Meslek Mensuplarının Meslek Etiği Algısı</i>	Fatt, 1995; O’Leary ve Cotter, 2000; Güney ve Çınar, 2001; Bakar, Saat ve Majid, 2003; Ergün ve Gül, 2005; Aymankuv ve Sarioğlan, 2005; Özkol vd., 2005; İşgüden ve Çabuk, 2006; Chan ve Leung, 2006; Jackling vd., 2007; Bakar, İsmail ve Mamat, 2008; Kurnaz ve Gümüş 2010; Elias ve Farag, 2010; Shafer ve Wang, 2010; Sakarya ve Kara 2010; Yıldız, 2010; Kısakürek ve Alphan, 2010; Ertaş ve Aslan, 2009; Kurt, Okan ve Başer, 2010; Yalçın, 2011; Özkan ve Hacıhasanoğlu, 2012; Akın ve Özdaşlı, 2014; Fidan ve Subaşı, 2014; Uyar, Kahveci ve Yetkin, 2015; Dinç ve Tunçer, 2015; Kızıl vd., 2015
<i>Etik Kuralların Sadece Kişisel Çıkarların Korunması Amacında Kullanılması</i>	Mitchell vd., 1994

<i>Etik Kuralların Sosyal Adalet ve Eşitlik Gibi Konulara Değinilmediğini</i>	Ruland ve Lindblom, 1992; Neimark, 1995; Dempsey, 2000
<i>Etik Eğitiminin Gerekliliği</i>	Gandz ve Hayes, 1988; Lane vd., 1988; Giacomino, 1992; O'Leary ve Cotter, 2000; Gaa ve Thorne, 2004; Jackling vd., 2007; Saat, Porter ve Woodbine, 2010
<i>Etik Eğitiminin Muhasebe Mesleğindeki Önemi</i>	Loeb, 1988; Finn, Chonko ve Hunt, 1988; Betz, O'Connell ve Shepard, 1989; Langenderfer ve Rockness, 1989; Beets ve Killough, 1990; Hildebeitel ve Jones, 1992; Avasthi ve Staehelin, 1995; Eynon vd., 1997; O'Leary ve Cotter, 2000; Bernardi, 2004; Şaban ve Atalay, 2005; Daştan, 2009; Jackling vd., 2007; Low vd., 2008; Lee ve Schmidt, 2014
<i>Etik Kurallarının Cinsiyet Açısından Değerlendirilmesi</i>	Freeman ve Giebink, 1979; Ruegger ve King, 1992; Galbraith ve Stephenson, 1993; Schminke ve Ambrose, 1997; Abdolmohammadi, Gadhart ve Reeves, 1997; Deshpande, 1997; Geiger ve O'Connell, 1998; Hoffman, 1998; Thorne, 1998; Singhapakdi vd., 1999; O'Leary ve Cotter, 2000; Coate ve Frey, 2000; Loo, 2003; Şimga-Mugan ve Önkol-Atay, 2003; Aldrich ve Kage 2003; Landry vd., 2004; Sadler ve Barac, 2005; Ozbirecikli ve Ural, 2006; Emerson vd., 2007; Bakar, Ismail ve Mamat, 2008; Kutlu, 2008; Valentine vd., 2009; O'Leary ve Cotter, 2000; Saat, Porter ve Woodbine, 2010; Sakarya ve Kara, 2010; Ay ve Güler, 2011; Kutluk ve Ersoy, 2011; Modarres ve Rafiee, 2011; Ağyar vd., 2012; Alleyne, Cadogan-McClean ve Harper, 2013; Ghazali ve İsmail, 2013
<i>Cinsiyetin Etik Değerleri Etkilemediği</i>	Johnson ve Dierks, 1982; Earnest ve Lampe, 1982; Maupin, 1992; Gammie vd., 2003
<i>Yaşanılan Bölgenin Etik Kurallara Etkisi</i>	Ay ve Güler, 2011
<i>Gelecekteki Muhasebe Öğrencilerine Meslek Etiği Konusunda Eğitim Durumu</i>	Brandon vd., 2007; Saravanamuthu ve Tinker, 2008; Young ve Annette, 2009
<i>Etik İlkelerin Öğretilip Öğretilmeyeceği</i>	Trevino ve Youngblood, 1990; Armstrong, 1993; Trevino ve McCabe, 1994; Abdolmohammadi, Gadhart ve Reeves, 1997; Geiger ve O'Connell, 1998; Owens, 1998; Carlson ve Burke, 1998; Gautschi ve Jones, 1998; Alam, 1999; McPhail, 1999; Peppas ve Diskin, 2000; Abdolmohammadi ve Reeves, 2000; O'Leary ve Cotter, 2000; McPhail, 2001; Gray ve Collinson, 2002; Çalıyurt, 2007; Gammie ve Gammie, 2009; Apostolou vd., 2010 ve 2013; Huber ve Mafi, 2013
<i>Etik Öğretiminin Muhasebe Mesleğinin Gelişiminde Rol Oynaması Gerekliliği</i>	Beets ve Killough, 1990; Eynon vd., 1997; Jackling vd., 2007; Low vd., 2008; Lee ve Schmidt, 2014
<i>Etik Davranışların Derelerde İncelenmesi</i>	Alam, 1998; Cohen ve Pant, 1989; Sadler ve Barac, 2005; Hopper, 2013

O'Leary ve Cotter, (2000) tarafından gerçekleştirilen çalışmada İrlanda ve Avustralya'daki son yıl muhasebe öğrencilerinin etik tutumlarını incelenmiştir. Öğrencilere

bir sınavda rüşvet ve / veya hileyi kabul edip etmeyeceği incelenmiştir. Rüşvet ve hile gibi usulsüzlükleri fark ettikleri takdirde, engellemeye çalışacağına yönelik tutumları da gözden geçirilmiştir. %58'i İrlanda ve %23'ü Avustralyalı öğrencilerin dolandırıcılığına istekli olduğu tespit edilmiş olup, yakalanma riski oluşturulduğunda bu yüzdeler azalmıştır. Erkekler, kadınlara göre iki ve dört kat daha etik açıdan davranmadığı tespit edilmiştir. Çalışmanın sonucunda Eğitimcilerin hala stajyer muhasebeciler/denetçilerin etkili etik eğitimi vermeleri için daha uzun bir yolun varlığından bahsetmektedir.

Chan ve Leung, (2006) Muhasebe öğrencilerinin etik duyarlılıklarını ve etik mantığının ve kişisel faktörlerin etik duyarlılığına etkilerini araştırmak için 156 muhasebe lisans öğrencisi üzerinde gerçekleştirdikleri çalışanın sonucunda, muhasebe öğrencilerinin mesleki bir senaryoda etik konuların varlığını tespit etme yeteneklerinde farklılık gösterdiğini göstermektedir. Muhasebe öğrencilerinin etik duyarlılıkları ile etik nedenleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur."İç" olarak nitelendirilen muhasebe öğrencilerinin, "dışsallar" olarak nitelendirilenlerden daha etik konuları tanıma becerisi gösterme olasılığı daha yüksektir. Sonuçlar ayrıca bir muhasebe etik müdahalesinin muhasebe öğrencilerinin etik duyarlılık gelişimini olumlu etkileyebileceğini göstermektedir.

Elias ve Farag, (2010) tarafından yapılan çalışmada 213 muhasebe öğrencisine hile önlemlerini sınıf içinde ve dışında nasıl algıladıklarını araştırmaktır. Psikolojik bir değişken olan para sevgisini muhasebe öğrencilerinin hile algılarını inceleyerek etik algılarıyla ilişkilendirilmeye çalışılmıştır. Ayrıca öğrenciler para sevgilerine göre paraya değer verenler (tapanlar), paraya hayran olanlar ve paraya ilgi göstermeyenler şeklinde üç gruba ayrılmıştır. Çalışmanın sonucunda muhasebe öğrencileri, sınıfta yapılan hile hareketlerini, sınıfta aldatmaya yönelik davranışlardan daha etik olmadığını belirtmiştir. Para sevgisi önemli derecede dolandırıcılık algılarıyla ilişkili olduğu ve paraya değer verenler (tapanlar) hile eylemlerini daha ahlaklı olarak görmekte ve bunu paraya hayran olanlar ve paraya ilgi göstermeyenlere göre daha etik dışı gördükleri belirtilmiştir.

Bakar, Ismail ve Mamat, (2008) Malezya'daki Uluslararası İslam Üniversitesi son sınıf 210 muhasebe öğrencilerinin etik tutumlarını araştırdıkları çalışma bulgularına göre öğrencilerin %3'ü yaptıkları çalışmada rüşvet alabileceklerini bildirirken, yakalanma risk unsurlarının tanıtılması üzerine etik davranacağını belirten öğrencilerde %6'lık bir artışın olduğu belirtilmektedir. Araştırmaya katılanların çoğunluğunun etik olmayan davranışlara maruz kalmamayı tercih ettiklerini belirtilmiştir.

Akın ve Özdaşlı, (2014) meslek mensupları ile meslek yüksekokul öğrencilerinin etik ilkelerin hayata geçirilmesi noktasındaki görüş farklılıklarını ölçmek amacıyla gerçekleştirdikleri çalışmada toplam öğrenci ve meslek mensubu 175 kişiye anket uygulamışlardır. Araştırma sonucunda muhasebe eğitimi alan öğrencilerin meslek mensuplarına kıyasla dürüstlük ve şeffaflık ilkelerinin meslek mensupları tarafından daha fazla ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Uyar, Kahveci ve Yetkin, (2015) ALTSO Meslek Yüksekokulu muhasebe ve vergi uygulamaları bölümünde öğretim gören 224 öğrencinin dikkate alınarak yapılan çalışmanın sonucunda; öğrencilerin muhasebe mesleğinde etik dışı uygulamaların olduğuna yönelik algılarının varlığı ve meslek etiği dersi almış olup/olmamanın öğrencilerin meslek etiğine ilişkin algılarında bir farklılık yaratmadığı saptanmıştır.

4. DİCLE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER MYO ÖĞRENCİLERİNİN MUHASEBE MESLEK ETİĞİ ALGILARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

4. 1. ÇALIŞMANIN AMACI

Dicle Üniversitesi Diyarbakır Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulunda son sınıfta okuyan ve meslek etiği dersini alan veya daha önce almış, muhasebe meslek mensubu olma adayı olan muhasebe ve vergi uygulamaları ile işletme yönetimi bölümü öğrencilerinin muhasebe meslek mensuplarının meslek etik kurallarının uygulanması ve uyulmasına ilişkin görüşleri ve algılarını ölçmek çalışmanın amacını oluşturmaktadır.

4. 2. ÇALIŞMANIN KAPSAMI VE SINIRLILIKLAR

Çalışma 2016-2017 eğitim yılı bahar döneminde Diyarbakır Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulunda eğitim alan ikinci sınıf Muhasebe ve Vergi Uygulamaları ile İşletme Yönetimi programı öğrencileri üzerinde uygulanmıştır. Bu kapsamda halen muhasebe vergi uygulamaları bölümünde eğitimine devam eden 85 kız öğrenci ve 131 erkek öğrenci ile işletme yönetimi programına eğitimini devam ettiren 57 kız ve 60 erkek öğrenci bulunmaktadır. Anket 13.03.2017 ile 16.03.2017 tarihinde gerçekleştirilmiştir.

Bu tarihler arasında okulda bulunan 286 öğrenciye uygulanmıştır. 39 öğrencinin kayıtlı olduğu fakat eğitimini uzatmasından dolayı derslere devam zorunluluğu bulunmadığı, dolayısıyla sadece sınav haftalarında okulda buldukları için anket uygulamasına katılmamıştır. Ayrıca 8 öğrenci ise bu tarihler arasında okulda bulunmadıklarından dolayı anket uygulamasına katılmamıştır. Sonuç olarak kayıtlı 216 muhasebe ve vergi uygulamaları programı öğrencisi ile 117 işletme yönetimi programı olmak üzere toplam 333 öğrenciden 286'sına anket uygulaması gerçekleştirilerek, SPSS 18 programı kullanılarak analizler yapılmıştır.

4. 3. YÖNTEM VE ANALİZ

Çalışmada oluşturulan anket formu Uyar, Kahveci ve Yetkin (2015) “*Öğrencilerin Muhasebe Meslek Etiği Algısı: ALTSO Meslek Yüksekokulu Örneği*” isimli çalışmadan yararlanılarak hazırlanmıştır. Ankette 4 adet demografik soru ve muhasebe meslek etiğinin öğrenciler tarafından nasıl algılandığını tespit etmek üzere 5’li Likert (Kesinlikle Katılmıyorum, Katılmıyorum, Kararsızım, Katılıyorum, Kesinlikle Katılıyorum) ile ölçülen 20 adet soru sorulmuştur. Öncelikle anket sorularına yönelik güvenilirlik analizi yapılarak, öğrencilerin demografik dağılımları hakkında bilgilendirme sonucunda anket sorularına verdikleri cevapların frekans analizleri yapılarak yorumlanmıştır.

Gerçekleştirilen güvenilirlik analizi sonucunda anketin güvenilirliğinin 0,69 olarak tespit edilmiştir. Tespit edilen bu değer $0.60 < \alpha = 0.69 < 0.80$ aralığında yer alması nedeniyle anket ölçeğinin güvenilir olduğu belirlenmiştir (Uyar, Kahveci ve Yetkin, 2015: 242). Ayrıca ankette T işaretiyle belirtilen ifadelerin tersi kodlanarak analiz edilmiştir.

4.4. BULGULARIN ANALİZİ

Araştırmaya katılan 286 öğrencinin demografik verileri tablo 1’de sıralanmıştır.

Tablo 2: Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular

Cinsiyet	n	%	Mezun Olunan Lise	n	%
Erkek	134	46,9	Düz Lise	131	45,8
Bayan	152	53,1	Meslek Lisesi	112	39,2
			Anadolu Lisesi	33	11,5
			Diğer*	10	3,5
Yaş	n	%	Staj ve Çalışma Durumu	n	%
17-21	142	49,7	6ay ve aşağı	178	62,2
22-26	103	36	7ay – 3yıl	54	18,9
27-31	17	5,9	4yıl – 10yıl	23	8
32 ve üzeri	24	8,4	11yıl ve üzeri	31	10,8

* Açıköğretim Lisesi - Çok Programlı Lise

Araştırmaya katılan 286 öğrencinin %46,9’u (134 öğrenci) erkek, %53,1’i (152 öğrenci) bayan öğrencilerden oluşmaktadır. Öğrencilerimizin 17 yaş ile 25 yaş aralığında %49,7 (142 öğrenci), 22 yaş ile 26 yaş aralığında %36 (103 öğrenci), 27 yaş ile 31 yaş aralığında %5,9 (17 öğrenci) ve 32 yaş ve üzerinde %8,4 (24 öğrenci) oranlarına sahiptir. Bu verilere göre dikkat çeken nokta 17-21 yaş aralığının en fazla 27-31 yaş aralığının ise en az orana sahip olmasıdır. Ayrıca 32 yaş ve üzerindeki 24 öğrencinin araştırmanın evreninde yer alması dikkat çekicidir. Bu veri neticesinde Diyarbakır Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu’nda eğitim gören öğrencilerden %14’ünün orta yaş sınıfından olduğu belirlenmiştir. Bu durumun sınavsız geçiş sisteminin bir sonucu olarak yorumlamak doğru olacaktır. Araştırmaya katılan öğrencilerden %39,2’si meslek lisesi (112 öğrenci), %11,5’i anadolu lisesi (33 öğrenci) ve %3,5’i ise diğer Liselerden (10 öğrenci) mezun olarak meslek yüksek okuluna kayıt yaptırmıştır. Mezun olunan lise kriteri dikkate alındığından fazla meslek liselerden mezun olan öğrencilerin meslek yüksek okuluna kayıt yaptırdığı görülmektedir. Bu durum yine sınavsız geçiş sisteminin bir sonucu olarak yorumlamak doğru olacaktır. Katılımcı öğrencilerin lise veya eğitim hayatları boyunca muhasebe mesleğiyle ilgili olarak staj veya çalışma kriterine göre 178 öğrencinin (%62,2) 6 ay ve daha aşağı süre staj veya çalıştığı, 54 öğrencinin (%18,9) 7 ay ile 3 yıl arasında staj veya çalıştığı, 23 öğrencinin (8) 4 yıl ile 10 yıl arasında staj veya çalıştığı ve 31 öğrencinin (10,8) 11 yıl ve üzeri süre zarfı içerisinde staj veya çalışma yaptığı belirlenmiştir.

Tablo 3: Öğrencilerin Muhasebe Meslek Etik İlke ve Kurallarına Yönelik Algıları

	SORULAR	N	Ortalama	Standart Sapma
1	Muhasebe meslek mensupları mükelleflerine ait bilgileri üçüncü kişilerle paylaşmadığını düşünüyorum. T*	286	3,482	1,081
2	Muhasebe meslek mensupları kanun veya yönetmelikler yetersiz kaldığında bile etik ilkelerine bağlı kaldığını düşünüyorum.	286	2,090	1,222
3	Muhasebe meslek mensuplarının etik ilke ve kuralları uygulamada gereken önemi verdiğini düşünüyorum.	286	2,996	1,301
4	Muhasebe meslek mensuplarının mesleki kararlarını herhangi bir durum ya da kişilerden etkilenmeden alabildiğini düşünüyorum.	286	2,741	1,090
5	Muhasebe meslek mensupları mükellefin ve devletin çıkarlarını dengeli bir şekilde sağladığını düşünüyorum.	286	2,342	1,023
6	Mükellefler meslek etik ilke ve kurallarına yeterli saygı ve bağlılığı gösterdiğini düşünüyorum.	286	2,524	1,014
7	Muhasebe meslek mensupları muhasebenin temel kavram ve ilkelerini dikkate alarak uygulamaları gerçekleştirdiğini düşünüyorum	286	2,814	1,077
8	Muhasebe meslek mensuplarının kanun ve yönetmelikleri mümkün olduğunca mükellefleri lehine yorumladığını düşünüyorum. T	286	3,216	1,050
9	Meslek etiği ile ilgili düzenlemelerin eksik veya yetersiz olduğunu düşünüyorum. T	286	2,996	1,285
10	Muhasebe meslek mensuplarının ahlaki değerlere bağlı kaldığını düşünüyorum.	286	3,192	1,330
11	Muhasebe meslek mensuplarının kendi özgür iradeleri ile karar verdiklerini düşünüyorum.	286	2,856	1,125
12	Muhasebe meslek mensuplarının kanunlar çerçevesinde mükellef hakkını koruduğunu düşünüyorum.	286	2,818	1,167
13	Muhasebe meslek mensuplarının bilgi kullanıcılarına doğru ve istenilen bilgileri verdiğini düşünüyorum.	286	2,860	1,121
14	Muhasebe mesleği öncesi etik ilke ve kurallara yönelik eğitimin yetersiz olduğunu düşünüyorum. T	286	2,531	1,087
15	Muhasebe meslek mensupları ile mükelleflerin bireysel ilişkileri etik davranışı etkilediğini düşünüyorum.	286	3,083	1,052
16	Muhasebe meslek mensuplarının gelir düzeyi etik davranışlarını etkilediğini düşünüyorum.	286	3,398	1,124
17	Muhasebe meslek mensupları etik ilkelere bağlılığın, muhasebe mesleğine olan güven ve saygınlığın arttıracağını düşünüyorum.	286	3,549	1,030
18	Muhasebe meslek mensuplarının mesleki etik kurallarına uymalarının önemli olduğunu düşünüyorum.	286	3,479	1,097

19	Mesleki etik konusunda eğitim ve öğretime daha fazla yer verilmesi gerektiğini düşünüyorum.	286	3,510	1,210
20	Muhasebe meslek mensuplarına yönelik mesleki etiğe yönelik eğitim ve seminerlerin sayısının artışı etik ilkelerine bağlılığı arttıracığını düşünüyorum.	286	3,937	1,125
TOPLAM		286	3,020	1,130

Araştırmaya katılan öğrencilerin anket sorularına vermiş olduğu cevaplar üzerinden yapılan analizler sonucunda düşük ortalamaya sahip ifadeler ve ortalama değerleri şu şekilde görülmektedir. “Muhasebe meslek mensupları kanun veya yönetmelikler yetersiz kaldığında bile etik ilkelerine bağlı kaldığını düşünüyorum.” ifadesi (2,090) ortalamaya sahiptir. İkinci olarak “Muhasebe meslek mensupları mükellefin ve devletin çıkarlarını dengeli bir şekilde sağladığını düşünüyorum.” ifadesi (2,342) ortalamaya sahiptir. “Mükellefler meslek etik ilke ve kurallarına yeterli saygı ve bağlılığı gösterdiğini düşünüyorum ve Muhasebe mesleği öncesi etik ilke ve kurallarına yönelik eğitimin yetersiz olduğunu düşünüyorum.” ifadelerine verilen ortalama değerler (2,524 ve 2,531) olarak tespit edilmiştir.

286 öğrencinin verdiği cevaplar neticesinde en yüksek ortalamaya sahip ifadeler ve ortalama değerleri şu şekilde görülmektedir. “Muhasebe meslek mensuplarına yönelik mesleki etiğe yönelik eğitim ve seminerlerin sayısının artışı etik ilkelerine bağlılığı arttıracığını düşünüyorum.” ifadesi (3,937) ortalamaya sahiptir. İkinci olarak “Muhasebe meslek mensupları etik ilkelere bağlılığın, muhasebe mesleğine olan güven ve saygınlığın arttıracığını düşünüyorum.” ifadesinin ortalama değeri (3,549) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca “Mesleki etik konusunda eğitim ve öğretime daha fazla yer verilmesi gerektiğini düşünüyorum ve Muhasebe meslek mensupları mükelleflerine ait bilgileri üçüncü kişilerle paylaşmadığını düşünüyorum.” ifadelerinin ortalama değerleri (3,510 ve 3,482) olarak tespit edilmiştir.

Standart sapmalar dikkate alınarak incelendiğinde (1,014) değerine sahip “Mükellefler meslek etik ilke ve kurallarına yeterli saygı ve bağlılığı gösterdiğini düşünüyorum” ifadesi en düşük standart sapmaya sahipken, (1,301) değer ile “Muhasebe meslek mensuplarının etik ilke ve kuralları uygulamada gereken önemi verdiğini düşünüyorum” ifadesi en yüksek standart sapmaya sahip olduğu görülmektedir.

5. SONUÇ

Muhasebe meslek mensuplarının çalışma hayatı boyunca taviz vermemesi gereken belli başlı ilke ve kurallar söz konusudur. Bu ilke ve kurallar içerisinde meslek etik kuralları önemli bir yer tutmaktadır. Meslek etik kurallarının bu denli önemli olmasının nedeni, ilke ve kurallara uymanın hem muhasebe mesleğine olan saygınlığın ve bağlılığın artmasına hem de meslek mensuplarının şeffaf, tarafsız ve bağımsız olarak güvenilir bilgi sunmalarına imkan tanınmasıdır.

Anket uygulamasına katılan öğrencilerin 20 adet ifadeye vermiş oldukları cevaplar incelendiğinde genellikle kararsız bir yargı içerisinde oldukları görülmektedir. Bu kararsızlığın sebebi, %62’lik bir orana sahip 6 ay ve daha az staj yapmış veya çalışmış olan öğrencilerin bu kısa süre içerisinde meslek mensuplarının sergilediği tutum ve davranışların negatif etkisinin bir geri dönüşümü olduğu görülmektedir. Ayrıca bu, staj yaptıkları veya çalıştıkları kurum veya kuruluşlarda etik dışı olaylara şahit olmuş veya olayları etik dışı algılamış olmalarının bir sonucu olarak görülmektedir. Bu sonucun Uyar, Kahveci ve Yetkin (2015) tarafından yapılan çalışmayla doğru orantılı olduğu görülmektedir.

Anket sonuçları dikkate alındığında öğrencilerin meslek mensuplarının etik ilkelere bağlılığın sadece yasa veya yönetmelikler neticesinde sağlanabileceğine inanmaktadırlar. Ayrıca, meslek mensuplarının genellikle kamu çıkarlarına göre mükellef çıkarlarını ön planda tuttuğunu, bunun nedeninin ise meslek mensuplarının mükellefleri sayesinde faaliyetlerine devam ettiğinin bir sonucu olarak algıladıkları düşünülmektedir.

Bu çalışma sonucunda, gelecekte meslek mensubu adayı olan meslek yüksekokulu öğrencilerinin meslek etiği eğitiminin hem okullarda hem de çalıştığı iş yerinde sadece pratikte değil aynı zamanda uygulamalı olarak verilmesi iş yaşamlarında artı bir değer oluşturacaktır. Her ne kadar bu çalışma sonucu meslek mensuplarının meslek etiği algılarında kararsız olsalar da meslek etiği ilkelerinin yasa ve yönetmeliklerle kuvvetlendirilmesi, meslek içi eğitim ve seminerlerin düzenli aralıklarla gerçekleştirilmesi etik ilkelere bağlılığı arttıracığı düşünülmektedir. Dolayısıyla meslek etiği eğitiminin etkili yöntem ve tekniklerle meslek mensuplarına verilmesi, muhasebe mesleğinin geleceği açısından oldukça önemli bir durum arz etmektedir.

KAYNAKÇA

- Abdalmohammadi M. J., Gadhart D. R. L. ve Reeves M.F. (1997), "Ethical Cognition of Business Students Individually and in Groups", *Journal of Business Ethics* 16(16), 1717-1725.
- Abdalmohammadi M. ve Reeves M. (2000), "Effects of Education and Intervention on Business Students' Ethical Cognition: A Cross-Sectional and Longitudinal Study", *Teaching Business Ethics*, Vol. 4 No. 3, pp. 269-84.
- Ağyar E., Kutluk A. F. ve Cengiz E. (2012), "Meslek Yüksekokulları Muhasebe Bölümü Öğrencilerinin Sosyo-Ekonomik Değişkenler Işığında Mesleki Etiğe Bakış Açılarının İncelenmesi" (Akdeniz Üniversitesi Örneği), *Journal of Yasar University*, 25(7); 4203-4228.
- Akın O. ve Özdaşlı K. (2014), "Muhasebe Meslek Mensuplarının Mesleki Faaliyetlerinde Uymaları Gereken Etik İlkeler Uyma Düzeyine Yönelik Meslek Mensupları İle Meslek Yüksekokulu Muhasebe Bölümü Öğrencilerinin Algıları", *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Temmuz, 59-74.
- Alam K. F. (1999), "Ethics and Accounting Education", *Teaching Business Ethics*, 2: 261-72.
- Aldrich D. ve Kage R. (2003), "Mars and Venus at Twilight: A Critical Investigation of Moralism, Age Effects and Sex Differences", *Political Psychology*, Vol. 24 No. 1, pp. 23-40.
- Alleyne P., Cadogan-McClean C., ve Harper A. (2013), "Examining Personal Values and Ethical Behaviour Perceptions Between Accounting and Non-Accounting Students in the Caribbean", *The Accounting Educators' Journal*, 23, 47-70.
- Apostolou B., Dorminey J.W., Hassell J. M. ve Rebele J. E. (2010), "Accounting Education Literature Review (2006-2009)", *Journal of Accounting Education*, Vol. 28, No.3-4, September 2010, pp. 145-197.
- Apostolou B., Dorminey J.W., Hassell J. M. ve Rebele J. E. (2013), "Accounting Education Literature Review (2010-2012)", *Journal of Accounting Education*, Vol. 31, No. 2, June 2013, pp. 107-161.
- Apostolou B., Dorminey J.W., Hassell J. M. ve Rebele J. E. (2015), "Accounting Education Literature Review (2013-2014)", *Journal of Accounting Education*, Volume 33, Issue 2, June 2015, Pages 69-127

- Armstrong M.B. (1993), "Ethics and Professionalism in Accounting Education: A Sample Course", *Journal of Accounting Education*, 11, 77–92.
- Armstrong M. B., Ketz J. E. ve Owsen D. (2003), "Ethics Education in Accounting: Moving Toward Ethical Motivation and Ethical Behavior", *Journal of Accounting Education*, Vol. 21, pp. 1-16.
- Arthurs S. (1970), "Discipline in the Legal Profession in Ontario", *Osgoode Hall Law Journal*, Vol. 7, pp. 236–269.
- Awasthi V. N., ve Staehelin E. (1995), "Ethics and Management Accounting: Teaching Note for a Video Case, -The Order: A Progressive Disclosure Vignette", *Journal of Accounting Education*, 13(1), 87–98. doi:10.1016/0748-5751(94)00023-9
- Ay M. ve Güler, E. (2011), "Öğrencilerin Etik Değerleri: Meslek Yüksekokulu Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma", III. Ulusal Kurumsal Yönetim, Yolsuzluk, Etik ve Sosyal Sorumluluk Konferansı, Nevşehir.
- Aymankuy Y. ve Sarıoğlan M. (2005), "Muhasebe Meslek Mensuplarının Meslek Etiğine Yaklaşımları ve Balıkesir İl Merkezinde Bir Uygulama", *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 14: 23-45.
- Bailey C. ve Soileau J. (2011), "Q-analytics: An Ethics Case on Unlicensed Software Usage", *Journal of Accounting Education*, Vol. 29, No. 1, March 2011, pp. 50-59.
- Bakar N. Barizah A., Suhaiza I. ve Suaniza M. (2008), "Ethics of Future Accounting Professionals: Evidence from Malaysia", *Journal of Financial Reporting and Accounting*, Vol. 6 Issue: 1, pp. 21-33, doi: 10.1108/19852510880000633S.
- Beets D. ve Killough L. N. (1990), "The Effectiveness of a Complaint-Based Ethics Enforcement System: Evidence From the Accounting Profession", *Journal of Business Ethics*, February 1990, Volume 9, Issue 2, pp 115–126
- Bernardi R.A. (2004), "Commentary Suggestions for Providing Legitimacy to Ethics Research", *Issues in Accounting Education*, Vol. 19 No. 1, pp. 145-6.
- Betz M., O'Connell, ve Shepard, J.M. (1989), "Gender Differences in Proclivity For unethical Behaviour", *Journal of Business Ethics*, 8:321-324.
- Boyce G. (2013), "Accounting Ethics and Human Existence, Lightly Unbearable, Heavily Kitsch". *Critical Perspectives on Accounting*, In Press.
- Brandon D. M., William A. K. III, Larry N. K. ve Jennifer M. M. (2007), "The Joint Influence of Client Attributes and Cognitive Moral Development on Student's Ethical Judgments", *Journal of Accounting Education*, Vol. 25, No. 1-2, pp. 59-73.
- Carlson P.J. ve Burke, F. (1998), "Lessons Learned From Ethics in the Classroom: Exploring Student Growth in Flexibility, Complexity and Comprehension", *Journal of Business Ethics*, Vol. 17 No. 11, pp. 1179-87.
- Caliyurt K T, (2007), "Accounting Ethics Education in Turkish Public Universities", *Social Responsibility Journal*, Vol. 3 Issue: 4, pp. 74-80, doi: 10.1108/17471110710840251
- Chelariu A., Horomnea E.I ve Tanasă F.-E. (2014), "Education Regarding Ethics in the Accounting Profession-A Literature Review", *The 9th Edition of The International Conference, European Integration - Realities and Perspectives*, pp: 372-379
- Coate C.J. ve Frey K.J. (2000), "Some Evidence on the Ethical Disposition of Accounting Students: Context and Gender Implications", *Teaching Business Ethics*, 4: 379. doi:10.1023/A:1009827807550

- Cohen J. R. ve Pant L. W. (1991), "Beyond Bean Counting: Establishing High Ethical Standards in the Public Accounting Profession", *Journal of Business Ethics*, 10: 45-56.
- Daştan A. (2009), "Etik Eğitimin Muhasebe Eğitimindeki Yeri ve Önemi: Türkiye Değerlendirmesi", *Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 26(1); 281-311.
- Dempsey M. (2000), "Ethical Profit: An Agenda for Consolidation or for Radical Change", *Critical Perspectives on Accounting*, 11, pp. 531-548.
- Deshpande S. (1997), "Managers' Perception of Proper Ethical Conduct: The Effect of Sex, Age and Level of Education", *Journal of Business Ethics*, Vol. 16 No. 1, pp. 79-85
- Earnest K.R. ve Lampe, J.C. (1982), "Attitudinal Differences Between Male and Female Auditors", *The Female CPA*, July, pp. 13- 6; 18- 20.
- Elias R. Z., Farag M. (2010), "The Relationship Between Accounting Students' Love of Money and Their Ethical Perception", *Managerial Auditing Journal*, Vol. 25 Issue: 3, pp. 269-281, doi: 10.1108/02686901011026369.
- Emerson T.L.N., Conroy S.J. ve Stanley, C.W. (2007), "Ethical Attitudes of Accountants: Recent Evidence From a Practitioners' Survey", *Journal of Business Ethics*, Vol. 71, pp. 73-87.
- Ertas F., Coşkun A. ve Coşkun M. (2009), "Bağımlı ve Bağımsız Muhasebecilerin Meslek Etiği Algılama Düzeylerine İlişkin Bir Araştırma", *Muhasebe ve Denetime Bakış*, Sayı 27, ss: 23-42
- Ergün H ve Gül K. (2005), "Muhasebe Mesleği Etik Kuralları ve Bu Kuralların Meslek Mensuplarının Algılanışı", *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı 25: 144-154.
- Eynon G., Hill N. T., Stevens K. T. ve Clarke P. (1996), "An International Comparison of Ethical Reasoning Abilities: Accounting Students from Ireland and the United States", *Journal of Accounting Education* 14, 4: 477-92.
- Farahani M. F. ve Farahani F. F. (2014), "The Study on Professional Ethics Components Among Faculty members in the Engineering", 5th World Conference on Educational Sciences - WCES 2013, *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 116 (2014) 2085 - 2089
- Fatt J. P. T. (1995), "Ethics and the Accountant", *Journal of Business Ethics*, December 1995, Volume 14, Issue 12, pp 997-1004
- Fidan M. E. ve Subaşı Ş. (2014), "Muhasebe Meslek Mensubu Adaylarının Etik Algıları: İstanbul İli Örneği", *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (64); 111-130.
- Finn D. W., Chonko L. B., ve Hunt S. D. (1988), "Ethical Problems in Public Accounting: The View from the Top", *Journal of Business Ethics* 7, 605-615.
- Freeman S.J. ve Giebink J.W. (1979), "Moral Judgment as a Function of Age, Sex and Stimulus", *Journal of Psychology*, Vol. 102, pp. 43-47.
- Gaa J.C. ve Thorne L. (2004), "An Introduction to the Special Issue on Professionalism and Ethics in Accounting Education", *Issues in Accounting Education*, Vol. 19 No. 1, pp. 1-6.
- Galbraith S. ve Stephenson H. B. (1993), "Decision Rules Used by Male and Female Business Students in Making Ethical Value Judgments: Another Look", *Journal of Business Ethics*, Vol. 12, No. 3 (March), pp. 227-233

- Gandz J. ve Hayes N. (1988), "Teaching Business Ethics", *Journal of Business Ethics*, Vol. 7, pp. 657-69.
- Gammie E., Paver B., Gammie B. ve Duncan F. (2003), "Gender Differences in Accounting Education: an Undergraduate Exploration", *Accounting Education: An International Journal*, Vol. 12 No. 2, pp. 1-20.
- Gautschi F.H. ve Jones T.M. (1998), "Enhancing the Ability of Business Students to Recogniseethical Issues: An Empirical Assessment of the Effectiveness of a Course in Business Ethics", *Journal of Business Ethics*, Vol. 17 No. 2, pp. 205-16.
- Geiger M.A. ve O'Connell B.T. (1998), "Accounting Student Ethical Perceptions: An Analysis of Training and Gender Effects", *Teaching Business Ethics*, 2: 371. doi:10.1023/A:1009793930996
- Ghazali N. A. ve Ismail M. S. (2013), "The Influence of Personal Attributes and Organizational Ethics Position on Accountants Judgments: Malaysian Scenario", *Social Responsibility Journal*, Vol. 9 Issue: 2, pp. 281-297, doi: 10.1108/SRJ-08-2011-0072
- Giacomino D.E. (1992), "Ethical Perceptions of Accounting Majors and Other Business Majors: Anempirical Study", *Accounting Educators' Journal*, Vol. 5, pp. 1-26.
- Gray R. ve Collinson D. (2002), "Can't See the Wood for the Trees, Can't See the Trees for Thenumbers? Accounting Education, Sustainability and the Public Interest", *Critical Perspectives on Accounting*, Vol. 13 Nos 5/6, pp. 797-836.
- Grimshaw B. (2001), "Ethical Issues and Agendas", *Facilities*, Vol. 19 Issue: 1/2, pp. 43-51, doi:10.1108/02632770110362794
- Güney S. ve Çınar O. (2001), "Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin (SMMM) Etik Algıları: Erzurum Örneği", *Atatürk Üniversitesi İİBF Dergi-si*, Cilt 26, Sayı 2: 91-107.
- Hiltebeitel K. M., ve Jones S. K. (1991), "Initial Evidence on the Impact of Integrating Ethics Into Accounting Education", *Issues in Accounting Education*, Fall, 262-275.
- Hoffman J.J. (1998), "Are Women Really More Ethical Than Men? Maybe It Depends on the Situation", *Journal of Managerial Issues*, Vol. 10 No. 1, pp. 60-73
- Homer L. T., ve Steneck, N. H. (1989), "Teaching Business Ethics: The Use of Films and Video Tape", *Journal of Business Ethics*, 8, 929-936.
- Hosmer L. T.(1994), "Strategic Planning as if Ethics Mattered", *Strategic Management Journal* 15, 17-34.
- Hoppe T. (2013), "Making Accounting Degrees Fit for a University", *Critical Perspectives on Accounting*, Vol. 24, No. 2, March 2013, pp. 127-135.
- Huber M. ve Mafi S. (2013), "Education Par Excellence: Developing Personal Competencies and Character Through Philanthropy-Based Education", *Journal of Accounting Education*, Vol. 31, No. 3, September 2013, pp. 310-332.
- İşgüden B. ve Çabuk A. (2006), "Meslek Etiği ve Meslek Etiğinin Meslek Yaşamı Üzerine Etkileri", *Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 16: 59-86.
- Jacling B., Cooper J. B., Leung P. ve Dellaportas S. (2007), "Professional accounting bodies' perceptions of ethical issues, causes of ethical failure and ethics education", *Managerial Auditing Journal*, Vol. 22 No. 9, pp. 928-944.

- Johnson P. ve Dierks P. (1982), "What are Women Accountants Really Like?", *Management Accounting*, March, pp. 25-8.
- Kaciuba G. (2012), "An Instructional Assignment for Student Engagement in Auditing Class: Student Movies and the AICPA Core Competency Framework", *Journal of Accounting Education*, Vol. 30, No. 2, June 2012, pp. 248-266.
- Kısakürek M. ve Alphan N. (2010), "Muhasebe Meslek Etiği ve Sivas İlinde Bir Uygulama", *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı 47: 213-229.
- Kızıl C., Akman V., Aras S. ve Erzin N. O. (2015), "Yalova İlinde İkamet Eden Muhasebe Meslek Mensuplarının Muhasebe Etik Algısı", *Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Volume 8 (1), ss: 6-31.
- Kuçuradi İ. (2006), "Problems of Ethics and of Professional Ethics", *Reproductive BioMedicine Online*; [http://www.rbmojournal.com/article/S1472-6483\(10\)60731-6/pdf](http://www.rbmojournal.com/article/S1472-6483(10)60731-6/pdf).
- Kurnaz N. ve Gümüş Y. (2010), "Muhasebe Bölümü Öğrencilerinin Muhasebe Mesleği İle İlgili Etik Dışı Davranışlara İlişkin Algı Analizi: Dumlupınar Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu Örneği", *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 46; 157-174.
- Kurt G., Okan P. ve Başer F. (2010), "Muhasebe Meslek Mensubu Olabilecek Öğrencilerin Meslek Etiği Konusundaki Algılama ve Eğilimlerinin Belirlenmesi", *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, Cilt 3, Sayı 1, s. 1-20.
- Kutlu H. A. (2008), "Muhasebe Meslek Mensupları ve Çalışanlarının Etik İkilemleri: Kars ve Erzurum İllerinde Bir Araştırma", *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, Cilt 63, Sayı 2, s. 144-170.
- Kutluk F.A. ve Ersoy, A. (2011), "Muhasebe Meslek Üyelerinin Etik Yargı Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma", *Ege Akademik Bakış Dergisi*, Cilt: 11, Sayı: 3, 425-438.
- Lane M.S., Schaupp D. ve Parsons B. (1988), "Pygmalion Effect: An Issue for Business Education and Ethics", *Journal of Business Ethics*, Vol. 7, pp. 223-229.
- Langenderfer H. Q. ve Rockness J. W. (1989), "Integrating Ethics into the Accounting Curriculum: Issues, Problems and Solutions", *Issues in Accounting Education*, Spring, 58-69
- Lee W. E. ve Schmidt D. (2014), "A Multigroup Analysis of Students' Intention to Major in Accounting Before, During and After the Recession: Emergence of a Professional Ethics Perception", *Advances in Accounting Education*, 15, 33-57.
- Loeb S. E. (1988), "Teaching Students Accounting Ethics: Some Critical Issues", *Issues in Accounting Education*, Fall, 316-329.
- Loo R. (2003), "Are Women More Ethical than Men? Findings from Three Independent Studies", *Women in Management Review*, Vol. 18 No. 4, pp. 169-81.
- Low M., Davey H. ve Hooper K. (2008), "Accounting Scandals, Ethical Dilemmas and Educational Challenges", *Critical Perspectives on Accounting*, Vol. 19, No. 2, February 2008, pp. 222-254.
- Maupin R.J. (1992), "We've Come a Long Way, Maybe: Gender Differences in Career and Family Expectations of Accounting Graduates", *The Ohio CPA Journal*, Vol. 51 No. 4, pp. 15- 17.

- Mahdavihou M ve Khotanlou M, (2012), "New Approach to Teaching of Ethics in Accounting: Introducing Islamic Ethics into Accounting Education", *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 46 (2012) 1318 – 1322
- Mele D. (2005), "Ethical Education in Accounting: Integrating Rules", *Values and Virtues, Journal of Business Ethics*, 57, 97-109.
- McPail K. (1999), *The Threat of Ethical Accountants: An Application of Foucault's Concept of Ethics to Accounting Education and Some Thoughts on Ethically Educating for the Other*", *Critical Perspectives on Accounting*, (10): pp. 833-66.
- McPail K. (2001), "The Other Objective of Ethics Education: Re-Humanising the Accounting Profession - a Study of Ethics Education in Law, Engineering, Medicine and Accountancy", *Journal of Business Ethics*, (34): pp. 279-98.
- Mitchell A., Puxty T., Sikka P. ve Willmott C. H. (1994), "Ethical Statements as Smokescreens for Sectional Interests: The Case of the UK", *Accountancy Profession, Journal of Business Ethics*, 13 pp. 39–51.
- Modarres A. ve Rafiee A. (2011), "Influencing Factors on the Ethical Decision Making of Iranian Accountants", *Social Responsibility Journal*, Vol. 7 Issue: 1, pp. 136-144, doi: 10.1108/17471111111114594
- Bakar M. A, Saat M. M. ve Majid A H. A. (2003), "Ethics And The Accounting Profession in Malaysia", *Journal of Financial Reporting and Accounting*, Vol. 1 Issue: 1, pp. 105-122, doi: 10.1108/19852510380000502
- Neimark M.K. (1995), "The Selling of Ethics: The Ethics of Business Meets the Business of Ethics", *Accounting, Auditing and Accountability Journal*, 8 (3), pp. 81–96.
- Okay S. (2011), "Muhasebe Hata ve Hilelerin Meslek Etiği Açısından İrdelenmesi", *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı İşletme Bilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Karaman.
- O'Leary C. ve Cotter D. (2000), "The Ethics of Final Year Accountancy Atudents: An International Comparison", *Managerial Auditing Journal*, Vol. 15 Issue: 3, pp. 108-115, doi: 10.1108/02686900010319366
- Owens D. (1998), "From the Business Ethics Course to the Sustainable Curriculum", *Journal of Business Ethics*, Vol. 17 No. 15, pp. 1765-77.
- Özbirecikli M. ve Ural T. (2006), "Muhasebecilerin Mesleki Kararlarında Etik ve Sosyal Sorumluluğun Önemi Algılama Düzeyleri ve Etiksel Karar Alma Süreci: Türkiye Örneği", *Tubitak, Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Grubu, Proje No: SOBAG – 104K012*.
- Özkan A. ve Hacıhasanoğlu, T. (2012), "Muhasebe Meslek Mensuplarının Kişilik Özellikleri ve Etik Karar Verme Davranışları Arasındaki İlişkiler", *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5(2); 37-52.
- Özkol E., Kök D., Çelik M. ve Gönen S. (2005), "Meslek Etiği ve Meslek Elemanlarının Etik İlkelerine Duyarlılık Düzeyinin Araştırılması", *Muhasebe ve Denetime Bakış*, Mayıs.
- Özoçak H. ve Baş M. (2001), "Muhasebe ve Denetim Mesleğinde Etik, Bağımsızlık ve Tarafsızlık", *Mali Çözüm Dergisi*, Yıl 11, S. 56, Temmuz, Ağustos, Eylül.
- Parker L. D., (1987), "An Historical Analysis of Ethical Pronouncements and Debate in the Australian Accounting Profession", *ABACUS*, Vol. 23, No. 2, pp. 122–140.

- Peppas S.C. ve Diskin, B.A. (2000), "Ethical Perspectives: Are Future Marketers Any Different?", *Teaching Business Ethics*, Vol. 4 No. 2, pp. 207-20.
- Preston A.M., Cooper D.J., Scarbrough D.P. ve Chilton R.C. (1995), "Changes in the Code of Ethics of the U.S. Accounting Profession, 1917 and 1988: The Continual Quest for Legitimation", *Accounting, Organizations and Society*, 20 (6), pp. 507-546
- Preuss L. (1998), "On Ethical Theory in Auditing", *Managerial Auditing Journal*, Vol. 13 Issue: 9, pp. 500-508, doi:10.1108/02686909810245910
- Ponemon L. (1990), "Ethical Judgment in Accounting: A Cognitive - Developmental Perspective", *Critical Perspectives in Accounting* 1(2), 191-215.
- Ruegger D. ve King, E. W. (1992), "A Study of the Effect of Age and Gender Upon Student Business Ethics", *Journal of Business Ethics*, 11 (3):179 - 186
- Ruland R.G. ve Lindblom C.K. (1992), "Ethics and Disclosure: An Analysis of Conflicting Duties", *Critical Perspectives on Accounting*, 3, pp. 259-272
- Saat M. M., Porter S. ve Woodbine G. (2010), "The Effect of Ethics Courses on Theethical Judgement Making Ability of Malaysian Accounting Students", *Journal of Financial Reporting and Accounting*, Vol. 8 Issue: 2, pp. 92-109, doi: 10.1108/19852511011088361
- Sadler E. ve Barac K. (2005), "A Study of the Ethical Views of Final Year South African Accounting Students, Using Vignettes Asexamples", *Meditari Accountancy Research*, Vol. 13 Issue: 2, pp. 107-128, doi: 10.1108/10222529200500015
- Sakarya Ş ve Kara S. (2010), "Türkiye'de Muhasebe Meslek Etiğine Yönelik Düzenlemeler ve Meslek Mensupları Tarafından Algılanması Üzerine Bir Alan Araştırması", *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi* 12 (18); 57-72.
- Samuel Y.S. ve Chan, P. L. (2006), "The Effects of Accounting Students' Ethical Reasoning and Personal Factors on Their Ethical Sensitivity", *Managerial Auditing Journal*, Vol. 21 Issue: 4, pp. 436-457, doi:10.1108/02686900610661432
- Saravanamuthu K. ve Tinker T. (2008), "Ethics in Education: The Chinese Learner and Post-Enron Ethics", *Critical Perspectives on Accounting*, Vol. 19, No. 2, 2008, pp. 129-137
- Shafer W. E. Ve Wang Z. (2010), "Effects of Ethical Context on Conflict and Commitment Among Chinese Accountants", *Managerial Auditing Journal*, Vol. 25 Issue: 4, pp. 377-400, doi: 10.1108/02686901011034180
- Singhapakdi, A., Vitell, S.J. ve Franke, G.R. (1999), "Antecedents, Consequences and Mediating Effects of Perceived Moral Intensity and Personal Moral Philosophies", *Journal of the Academy of Marketing Science*, Vol. 27 No. 1, pp. 19-36.
- Stonciuviene N. ve Naujokaitiene J. (2013), "Formation of The Ethics of Professional Accountants from a Moral Standpoint: Analysis of Decisive Factors and Their Influence", *European Scientific Journal December /SPECIAL/ edition vol.1 ISSN: 1857 - 7881*
- Selimoğlu S. K. (1997), "Muhasebe Meslek Ahlakı (Etik) Yaklaşımı", III. Türkiye Muhasebe Denetim Sempozyumu Bildiri Kitabı (30 Nisan-4 Mayıs, Alanya), İSMMMO Yayınları, No: 20.
- Schminke M. ve Ambrose M. (1997), "Asymmetric Perceptions of Ethical Frameworks of Men and Women in Business and Non-Business Settings", *Journal of Business Ethics*, Vol. 16, pp. 719-29.

- Şaban M. ve Atalay B. (2005), “Yönetim Muhasebecileri Açısından Etik ve Etik Davranışın Önemi”, Muhasebe ve Denetime Bakış, Eylül.
- Şimga-Mugan, C. ve Önkal-Atay D. (2003), “Contextual Effects on Ethical Sensitivity and Penalty Judgments”, Teaching Business Ethics, 7(4); 341-363.
- Thorne L. (2001), “Refocusing Ethics Education in Accounting: an Examination of Accounting Students’ Tendency to use Their Cognitive Moral Capability”, Journal of Accounting Education, Volume 19, Issue 2, Summer, Pp: 103–117.
- Thorne L. (1998), “The role of Virtue in Auditors’ Ethical Decision Making: an Integration of Cognitive Developmental and Virtue-Ethics Perspectives”, Research on Accounting Ethics, (4), 291–308.
- Trevino L. ve Youngblood S. (1990), “Bad Apples in Bad Barrels: A Casual Analysis of Ethical Decision-Making Behaviour in Organisations”, Journal of Applied Psychology, Vol. 75 No. 4, pp. 378-85.
- Trevino L. ve McCabe D. (1994), “Meta-Learning About Business Ethics: Building Honourable Business School Communities”, Journal of Business Ethics, Vol. 13 No. 6, pp. 405-16.
- Uyar S., Kahveci A. ve Yetkin M. (2015), “Öğrencilerin Muhasebe Meslek Etiği Algısı: ALTSO Meslek Yüksekokulu Örneği”, Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi Yıl: Ocak 2015 Cilt-Sayı: 8 (2) ss: 237-247.
- Valentine S, Godkin L, Page K ve Rittenburg T. (2009), “Gender and Ethics: Ethical Judgments, Ethical Intentions and Altruism Among Healthcare Professionals”, Gender in Management: An International Journal, Vol. 24 Issue: 2, pp. 112-130, doi: 10.1108/17542410910938808
- Velayutham S. (2003), “The Accounting Profession’s Code of Ethics: Is it a Code of Ethics or a Code of Quality Assurance”, Critical Perspectives on Accounting, 14, pp:483–503, doi:10.1016/S1045-2354(02)00138-7
- Vural, Z. B. A. ve Coşkun G. (2011), “Kurumsal Sosyal Sorumluluk ve Etik”, Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi, Sayı 1, Mart.
- Young J. ve Annette M. (2009), “Cultivating Imagination: Ethics, Education and Literature”, Critical Perspectives on Accounting, Vol. 20, No. 1, February 2009, pp. 93-109.
- Yalçın S. (2011), “Muhasebe Meslek Mensupları ve İşletmelerin Etik Konusundaki Tutumları: Türkiye Araştırması”, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Ekim 2011: 47-67.
- Yıldırım, G. ve Kadioğlu S. (2007), “Etik ve Tıp Etiği Temel Kavramları”, C.Ü. Tıp Fakültesi Dergisi, 29 (2), ss; 7-12.
- Yıldız G. (2010), “Muhasebe Mesleğinde Meslek Etiği ve Kayseri İl Merkezinde Bir Uygulama”, Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, (36); 155-178.
- Ziegenfuss D. E. ve Singhapakdi A., (1994), “Professional Values and the Ethical Perceptions of Internal Auditors”, Managerial Auditing Journal, Vol. 9 Issue: 1, pp. 34-44, doi: 10.1108/02686909410050433